

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Вольтер*. История Карла XII, короля Швеции. – СПб., 2014. – 352 с.
2. *Грушевский М.С.* Очерк истории украинского народа. – К. : Либідь, 1991. – С. 230–232.
3. *Сосюра В.М.* Мазепа // Розстріляне безсмертя: поеми. – К.: Знання, 2010. – С. 142–244.

Стаття надійшла до редколегії 19.04.16

К. О. Багдасарян, бакалавр

Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, г. Киев

ОЦЕНКА ИСТОРИЧЕСКОЙ РОЛИ МАЗЕПЫ В ПОЭМЕ ВЛАДИМИРА СОСЮРЫ "МАЗЕПА"

Анализируется образ Ивана Мазепы в одноимённой поэме В. Сосюры, который детально проследил жизненный путь гетмана, попытка прочесть образ героя в контексте исторической судьбы Украины.

Ключевые слова: Иван Мазепа, литература, поэма, история, образ, оценка.

К. О. Bahdasarian, Student

Taras Shevchenko National University of Kyiv

EVALUATION OF THE HISTORICAL ROLE OF MAZEPPA IN THE POEM "MAZEPA" BY VOLOFYMYR SOSIURA

The article analyzes the image of Ivan Mazepa in the poem "Mazepa" by Volodymyr Sosiura, who consistently investigated the life of the hetman and made an attempt to interpret the image of the hero in the context of the historical fate of Ukraine.

Key words: Ivan Mazepa, literature, poem, history, image, evaluation.

УДК 821.161.2.09 Франко І.

Н. Бернадська, д-р. філол. наук., проф.

Институт філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

НАУКОВА РЕЦЕПЦІЯ ТВОРЧОСТІ ІВАНА ФРАНКА: МАЛОВІДОМІ СТОРІНКИ

Проаналізовано критико-біографічний нарис С. Єфремова "Іван Франко" (1926), який належить до початків наукової Франкіани. З'ясовано коло порушених у цій праці проблем, її методологічний апарат, а також стилеві особливості.

Ключові слова: соціологічний, біографічний, естетичний підхід, наукова есеїстика.

Найвідоміші сторінки франкіани С. Єфремова – це огляд життєвого й творчого шляху поета, белетриста, критика, публіциста, ученого в "Історії українського письменства" [2, с. 489–494], у якому підкреслюється значення цієї непересічної постаті у розвитку української словесності: "Нема, певно, тієї ділянки літературної, до якої б не доклав Франко рук своїх, якої б не збагатив своєю працею. І скрізь він визначався з гурту своїм яскравим талантом та кипучим темпераментом; скрізь ставив рідний народ підставою своєї діяльності, добро народне – метою, розум, науку – шляхом до мети" [2, с. 489]. Цій оцінці передували численні публікації у газеті "Рада" за 1913 рік, присвячені 40-річчю творчої діяльності видатного письменника ("Іван Франко. Співець боротьби і контрастів", "Герой наших днів. Основи творчості Івана Франка", "В поті чола. Соціальні мотиви в творчості Івана Франка", "Серед хижаків. Соціальні мотиви в творчості Івана Франка", "Два табори. Соціальні мотиви в творчості Івана Франка", "Співець контрастів. До характеристики творчості Івана Франка", "Невиспівані співи. До характеристики творчості Івана Франка", "Співець боротьби", "Під прапором любови"), котрі проаналізувала Є. Сохацька [4]. Водночас Е. Соловей дослідила широкий контекст взаємозв'язків І. Франка та С. Єфремова, зокрема зазначивши: "Франко в житті Єфремова відіграв надзвичайно велику роль. Нарівні із Шевченком та Драгомановим був кумиром, співрозмовником, співучасником суспільного та літературного процесу" [3, с. 3]. З цих публікацій зрозуміло, яким чином "народився" критико-біографічний нарис С. Єфремова "Іван Франко" (1926), означений як друге видання: 1903 рік – студія "Певець борьбы и контрастов" в "Киевской Старине"; 1913 рік – оновлений український варіант "Співець боротьби і контрастів. Спроба літературної біографії й характеристики Івана Франка" (до 40-річчя його літературно-громадської діяльності, основа – публікації у "Раді"). Наша мета полягає в з'ясуванні загальної концепції оцінки життєвого і творчого шляху Івана Франка С. Єфремовим у праці 1926 року з незначної часової ретроспективи (десятирічної) від часу його відходу у вічність і в її актуальності для сьогодення. Варто тут нагадати

думку Е. Соловей, висловлену ще у 2006 році: це жаль з приводу того, що ця монографія не перевидана ні до ювілею Франка, ні до ювілею Єфремова. І хоч пройшло десять років – зауваження Е. Соловей не втратило актуальності: "...такі ювілеї треба відзначати не так бучно й помпезно, як дбайливо й вдумливо-ретельно" [3, с. 7].

Отож композиційно праця С.Єфремова складається із чотирьох розділів, оригінально озаглавлених, кожний із яких вияслює певну домінуючу думку дослідника. Так, у розділі першому "З-під сільської стріхи на верхів'я творчості" йдеться про життєвий шлях І. Франка як постійне переборення складних і в побутовому, і в соціальному, і в політичному, і в психологічному аспекті обставин. Зокрема зазначається, що в українському письменстві примітна ціла низка талантів – "орачів запущених перелогів", котрі універсальні й різнобічні за своїм обдаруванням, бо були "разом художниками, критиками й публіцистами, теоретиками тих чи інших літературних і громадських напрямів і практичними виконавцями їх у житті" [1, с. 7]. Це попередники й сучасники І. Франка – П. Куліш, Г. Кониський, М. Драгоманов, Б. Грінченко, А. Кримський. Тому й своє надзавдання С.Єфремов убачає в створенні огляду життя й діяльності "одного з таких людей, до якоїсь міри типового та разом і найвизначнішого з гурту згаданих літературних і громадських діячів наших" [1, с. 9]. Його реалізацію дослідник розпочинає із характеристики етапів розвитку галицького літературного життя, визначаючи його найвідоміших представників: "Руська трійця" з М. Шашкевичем на чолі, Ю. Федькович, І. Франко, якому належить найперше місце "серед нового покоління діячів, що виходять на арену боротьби за кращу долю рідного народу з європейською вже зброєю в руках" [1, с. 20].

Далі, розкриваючи основні віхи біографії митця, автор використовує біографічний метод, зокрема запозичує цікаву інформацію із творів письменника, таких як "В поті чола", "Добрий заробок", "Грицева шкільна наука", "Олівець", "Борис Граб", "Гірчичне зерно", "Моя стріча з Олексою". Причому з канви життєдіяльності Франка дослідник обирає найхарактерніші епі-

зоди, які, крім з'ясування віх життя й творчості, покликані розкрити його психологічний портрет.

Логіка викладу розбудовується двома сюжетними потоками – становлення і діяльність Франка 1) громадського діяча й 2) письменника. Кожна з них має кульмінаційну вершину. У громадській – це перше ув'язнення, а після виходу на волю – остракізм громади, який вражав дошкульніше, ніж несправедливий суд і тюрма [1, с. 53]; у літературній – публікація вірша "Наймит".

Поряд із відомими фактами біографії письменника С. Єфремов міркує і над тими, які викликали сумнів або непорозуміння. Скажімо, він пише, що, ймовірно, батько І. Франка вийшов з роду якогось німця-колоніста, а сам був звичайним селянином, людиною заможною [1, с. 20–21]. Відтак дослідник висловлює припущення, що, очевидно, в особі коваля – в "Основах суспільності" – письменник вивів свого батька під прізвиськом Гердер. Водночас деякими рисами цей персонаж нагадує селянина-агітатора Антона Грицуняка, від якого І. Франко позаписував численні сюжети своїх політичних памфлетів. Деякі факти біографії, на думку дослідника, вимагають досконалішого розгляду, зокрема це стосується навчання у німецькій нормальній школі. Дослідник наводить паралелі із життям Шевченка, зокрема про жорстокість у ставленні учителів до учнів. Або спростовує "наївні інсинуації" про жидівство Франка ("...вороги пустили було якось поголоску, що Франко – жид, та тільки вихрестивсь, щоб оженитися з християнкою"[1, с. 75]). Багато уваги приділяє читацьким інтересам Франка-гімназиста, його першим пробам пера, зокрема збірці "Баляди і розкази" та повісті "Петрії та Добощуки", оцінюючи їх досить критично. Проте значення першого епічного твору дослідник бачить у його "вазі" для біографії письменника, бо вона демонструє світоглядні пошуки "і кидає світло на ті етапи духового розвитку та впливів, що ними довелось молодому авторові блукати попереду, ніж прибився він до справжнього с в о г о берега" [1, с. 39–40]. Викрасталізування поетичного голосу І. Франка С. Єфремов пов'язує із поезією "Наймит": "Цікаво зазначити, що цей новий голос, добутий молодим поетом з перестроєної ліри, виходить і під новою, мовляв,

маркою: вперше тут з'являється М и р о н, що ним звичайно підписував Франко свої твори і довго ще по тому. Кволий, по дитячому наївний, хиткий і сліпуючий Д ж е д ж а л и к з того часу вмирає, щоб дати місце дужій, енергійній та свідомій діяльності М и р о н а" [1, с. 42]. На становлення письменника як виразника дум народу вплинули, вважає С. Єфремов, знову-таки спираючись на біографічні твори І. Франка, М. Драгоманов – духовний учитель, Марко Вовчок, Ю. Федькович, Е. Золя – вчителі літературні.

С. Єфремов поділяє творчий шлях І. Франка на два періоди: від перших публікацій до відзначення 25-ліття його діяльності і друге 25-ліття: "починається новий період у житті письменника, коли він збирає вже те, що протягом довгого часу тяжкої праці сіяв, коли він починає наслідки своїх здобутків синтезувати" [1, с. 88]. Поема "Мойсей" ознаменувала апогей розвитку письменника, і той "став на вершинах творчості" [1, с. 90]. Проте, вважає дослідник, починаючи із 1908 року, страшна недуга породила у письменника "хитання, суперечності, борсання в якихось невидних путах" [1, с. 95]. З великим тактом і відчутним боєм характеризує С. Єфремов останні роки життя й діяльності І. Франка, обставини моральної і матеріальної атмосфери, які викликали неоднозначну реакцію його оточення – від "звірячої радості" польських газет до співчуття українців-його сучасників, котрі збирали "складки на хорого письменника". Попри все, висновок дослідника однозначний – "не часто можна стрінути таке гармонійне поєднання життя й творчості, як у Франка" [1, с. 102], бо вони "зливаються в один моноліт, у грандіозний цілістю своєю образ, у величну картину – невтомної боротьби та невсипущої праці задля добра рідного народу та й усієї людськості" [1, с. 103].

Другий розділ "Співець боротьби і праці" умовно може бути поділений на дві частини – про прозу й поезію І. Франка, причому дослідник поєднує соціологічний підхід з естетичними принципами аналізу творів. У частині, присвяченій прозі, С. Єфремов розглядає низку питань, які стосуються "героя наших днів", правдивих картин "невилазних злиднів, лиха, боро-

тьби за шматок хліба, темноти безпросвітньої, безправності та безпорадності" [1, с. 108], галереї типових образів хижаків в людській подобі, які класифіковано за трьома типами: дрібні (Гава та його брат Вовкун із творів "Гершко Гольдмахер", "Гава", "Гава і Вовкун", Яць Зелепуга з однойменного оповідання та інші), великі – "хижаки більшого калібру" (Герман Гольдкремер з творів "Борислав сміється" та "Voasconstrictor", Вагман із "Перехресних стежок", Анеля Ангарович із повісті "Для домашнього огнища"), інтелектуальні (Гурман із драми "Украдене щастя", патер Гавдентій з оповідань "Місія" й "Чума"). Їм протистоять ізгої – люди соціального дна, наївні доктринери, а особливо інтелігенти, серед яких вирізняється образ Рафаловича як "зародок ... народоловної інтелігенції". Досить детально С. Єфремов характеризує повість "Борислав сміється", вказуючи на її недоліки, а саме на "недбалість у обробці", що зашкодила її художній вартості, водночас він говорить про велике значення порушеної у ній загальнолюдської проблематики. Певні негативні риси (деяка риторичність, підсолоджений тон) вбачає дослідник і в повісті "Захар Беркут", яка також стала предметом ретельного аналізу, проте читається вона із великим захопленням, а ще позначена змалюванням не лише картини боротьби із зовнішнім ворогом, а й внутрішньої, що відбувається всередині української нації [1, с. 129]. Дослідник, поєднуючи соціологічний підхід з естетичними принципами аналізу творів, уводить їх у широкий світовий літературний контекст. Так, він справедливо зауважує, що "спосіб писання" І. Франка з формального боку нагадує творчу манеру Е. Золя [1, с. 111], а бориславський цикл українського автора сусидить із такими творами, як "Каліфорнійські оповідання" Брет-Гарта, "картини Клейндацької гарячка" Джека Лондона, "Уральские рассказы" Маміна-Сибіряка.

Проза І. Франка, на думку вченого, прикметна відвертою авторською позицією, войовничою і запальною, ще більше вона виявляється у поезії: "... поет зводить до купи в одну грандіозну картину світової боротьби між світлом і темрявою, між добрим та лихим на світі" [1, с. 166]. С. Єфремов визначає основні мотиви його лірики: непереможність і сила людського духу в бо-

ротьбі за краще майбутнє рідного народу та праця. "...коли Франко бере за синоніми: жити = працювати = боротись, то й останній член цієї тріади не таїть під собою якогось ікса... .. ореолом святості повито у нього тільки ту боротьбу, яка за мету собі становить високі ідеали людськості, що прочищає шлях до повного виявлення людського в людині" [1, с. 170–171]. Надзвичайно високу оцінку дає Єфремов збірці "Зів'яле листя" – вона "містить цикл надзвичайно сильних і гарних ліричних поезій, мукам безнадійного, неподіленого кохання присвячених" [1, с. 175], виконаних з художнього боку бездоганно. Тому цю ліричну драму вчений поставив поряд із "Книгою пісень" Гейне. Найважливіше ж в оцінці те, що дослідник почув у ній "нові згуки" порівняно із мотивами боротьби і зрозумів їх як "вершок творчості" поета, котрий продемонстрував "мистецьке вміння орудувати формою, надавати мові найтоншого виразу" [1, с. 177]. Найдосконалішими з цього погляду вважає дослідник поезії "Так, ти одна правдивая любов...", "Хоч ти не будеш квіткою цвісти...", "Розвійтеся з вітром, листочки зів'ялі..."

Третя частини розвідки озаглавлена "З собою самим у війні" (слова з поезії "Догорають поляна в печі...": "Я боротись за правду готов,/ Рад за волю пролить свою кров, / Та з собою самим у війні /Не простояти довго мені"[5]). У ній С. Єфремов аналізує деякі провідні теми творчості: любов до людини й людськості, моральне її переродження й оновлення через пробудження совісті, що веде до всепрощення та самопожертви. На численних прикладах літературознавець розглядає сутність людської натури, зображеної в І. Франка двоседино: через боротьбу "зерна людської натури" й "звіра", "хижої бестії". Власне, зміст назви розділу він пояснює так: "Автор, що вміє любити і прощати, вміє так само ненавидіти, але й зненависть його впливає з тієї ж таки любові до правди, добра й справедливості" [1, с. 196]. У відомій франківській формулі про "цілого чоловіка" вчений акцентує саме на любові як ознаці "цілої, не розполовиненої, справді людської натури" [1, с. 187].

С. Єфремов детально аналізує ті образи письменника, які змальовані переважно негативно як мерзенні типи, проте водно-

час зауважує, що письменник переконливо наділяє їх і людьми рисами, які прокидаються хоч "на одну хвилину" (Герман Гольдкремер, Тугар Вовк, ріпник Іван, Яць Зелепуга, Стебельський, Гурман та інші). Особливо зворушливо, вважає дослідник, І.Франко зображує образи дітей, бо не лише їх любить, а й розуміє дитячу вдачу, безборонну перед неправдою і жорстокістю світу. Водночас С. Єфремов у зв'язку із цією темою спостеріг ще одну: матір і дитина, роль дитини у житті матері, відповідальність за неї. Порушивши дратівливу проблему вільного кохання, прозаїк кинув виклик "основам громадянства", боязкого, легкодухого, по-фарисейськи лукавого. Так само він не побоявся писати про жорстокість людської природи, правда, цю особливість він пояснив дуже буквально – "існуванням в душі у письменника мучительських інстинктів" [1, с. 207]. Вряд чи з цим твердженням можна погодитися, адже швидше йдеться про відтворення правди життя за допомогою контрастів внутрішніх, зокрема ("Для мене Франко – співець не тільки боротьби і самої боротьби, але й контрастів, що ту боротьбу годують і вічно роздмухують її полум'я" [1, с. 203]).

Особливо цікавими є сторінки розвідки, на яких накреслено внутрішній портрет письменника, позначений духовними пошуками й боріннями. Для цього дослідник використав біографічний метод, звернувшись до творів І. Франка – як поетичних ("Догорають поліна в печі...", "Байдужісінько мені тепер..."), так і прозових ("На дні"). Проте найдужче внутрішня боротьба письменника відображена у поемі "Мойсей", як і в, за визначенням дослідника, психологічних автобіографіях – "Поєдинок", зимова казка, "Поєдинок", віршована фантазія, "Похорон", поема. Їх аналіз дозволив зробити обґрунтований висновок: "Завзята боротьба, що лютує в усенькій природі, між людьми та і в самих людях і що творить оті болючі контрасти – кінчається для Франка повною перемогою щиро людського над бездіяльним. "З собою самим у війні" він таки встояв, і саме це осягає його творчість яскравим світлом найвищої моральності" [1, с. 225].

Четвертий розділ також озаглавлений рядком із поезії І. Франка "Декадент": "Пролог – не епілог". У ньому йдеться про форму творів у найзагальніших рисах ("контурах", за визначенням С. Єфремова). Зокрема дослідник зауважує еволюцію його стильової манери від натуралістичних засобів до модерністських (на думку С. Єфремова, "до того, що дістало не зовсім може щасливу назву художнього експресіонізму" [1, с. 232]), а також помітний реалістичний струмінь його творчості, відтак постійне намагання удосконалити свої творчі знахідки з врахуванням найновіших досягнень художньої техніки. С. Єфремов вибудовує ієрархію творів письменника за їх художньою вартістю: поезія, проза, драма. Зокрема він зазначає: "Найкраще виходять у Франка невеличкі оповідання та поезії: усе те, що виливається на папір під першим безпосереднім враженням і не вимагає часу на копотку обробку, буває здебільшого бездоганне з художнього боку, як гармонійне поєднання змісту й форми, ідеї й образів" [1, с. 236]. Крім оцінки творів, тут чітко заявлено власне формулу художності, якою учений оперує. Він справедливо називає І. Франка талантом ліричним, маючи на увазі не лише суб'єктивізм поезій, а й "запальні й потужні місця" в прозі. Водночас дослідник зауважує, що "невсипуща, запопадлива працьовитість" І. Франка, помножена на "гарячковий поспіх", часто негативно впливала на художність творів, особливо великих за формою, проте цю ваду перебільшувати не варто, адже головне у натурі письменника – злободенний відгук, як у барометра, на сучасні проблеми життя, "аби тільки свої думки виявити" [1, с. 237]. Справжні "секрети художньої творчості" І. Франка – це вміння "найдрібніші деталі вистеженого типу чи події" укладати в цілісні картини й образи, а також психологізм і контрасти, що породили "блискучий стиль".

Творчість українського автора С. Єфремов уводить в широкий контекст світової літератури: "... він засвоїв і те, що доброго давала тодішня російська література, з якою він ґрунтовно познайомивсь, але й коректував її односторонності західноєвропейськими впливами, братими просто з джерела. У Франка це був

досить сміливий синтез Сходу й Заходу, і власне цей синтез і створив того Франка, що такий блискучий по собі слід полишив у нашому письменстві та житті" [1, с. 234–235]. Найперше, це вплив натуралістичних засобів Е. Золя, які формували реалізм українського письменника ще з кінця 70-х років XIX ст. Цікавим є порівняння творчих засад прози І. Франка та Ф. Достоевського, зміст якого узагальнюється думкою про те, що ці автори в осмисленні причин жорстокості людини прийшли до різного результату: український письменник став справжнім співцем любові й гуманності, а російський – навпаки, бо у його творах герої "тішаться з свого мучительства" [1, с. 206].

Стиль С. Єфремова – науково-есеїстичний, у ньому поєднуються зважені висновки і численні спостереження з суб'єктивною формою викладу. Зокрема це виявляється у помітному струмені тропіки: метафорах ("галицьке громадянство любісінько забирається собі знов на піч до солодкої дрімоти" [1, с. 14]; народовці "опинились у сліпому заулкові, звідки не видно було виходу" [1, с. 17], "останні корчі абсолютизму" [1, с. 17], "кастрати думки й почування" [1, с. 215]), епітетах ("низькоокі люди", [1, с. 24], "мертвоороженне створіння молодого письменника" [1, с. 38], "гулящі" десять тижнів" [1, с. 69]). Риторичні запитання часто використовуються за принципом градації, підсилюючи думку дослідника, інколи автор дає відповідь на ним же порушені питання, що надає тексту особливої емоційності і підкреслює важливість тверджень С. Єфремова. Своє ставлення до об'єкту вивчення він виявляє і через іронію ("...якщо одним "кепським господарем" стало на світі менше, то тісний гурт наших діячів збагативсь зате на такого, що багатьох-багатьох навіть дуже гарних господарів вартий" [1, с. 25], "патентовані" патріоти" [1, с. 79] тощо). Думка дослідника вияскравлюється цитатами з творів І. Франка (встрявав у сотні процесів за "ліси та пасовиська" [1, с. 14], "в поті чола" [1, с. 59], "розломаний лук" [1, с. 98–99], "simpertiro" [1, с. 234]), а також посиланням на В. Шекспіра, Т. Шевченка, М. Некрасова, М. Гоголя, М. Салтикова-Щедріна, І. Карпенка-Карого, М. Михайловського, М. Пом'я-

ловського, Л. Толстого (толстовство), С. Руданського, М. Горького. Окремо варто зазначити, що до другого підрозділу першої частини дослідження, у якому, власне, розпочинається дослідження етапів біографії, етапів становлення таланту Франка, С. Єфремов узяв епіграф з М. Драгоманова, ніби розмикаючи образ "в поті чола", такий промовистий в українського генія: "Хай громада побачить, скільки то поту, і навіть кривавого поту, потекло з чола самого списателя, поки він узявся малювати поти чола других людей, скільки текло його й тоді, коли він писав свої повісті" [1, с. 20]. У полемічному запалі, пишучи про гуманізм Франкової творчості, про художнє осмислення складності людської істоти, С. Єфремов кидає виклик відомій думці М. Горького: словами з "Мойсея" Франко міг би проказати не лише рідному народові, а й "усій людськості, як і кожній людській особі зокрема, – л ю д и н і – однаково, чи пишеться вона з великої чи з малої літери" [1, с. 195].

Деякі сторінки розвідки надзвичайно зворушливі, бо її автор пише про найболючіші драми й трагедії, які переживав І. Франко. Це вплив фатальних обставин: безгрошів'я, вимушена тривала журналістська праця, яка не сприяла художній творчості, страшна хвороба. Про неї згадує автор із великим сумом й жалем, бо зустрічі з письменником демонстрували, як недуга нищить великий інтелект й блискучий талант. Вражає і тактовність С. Єфремова, коли він пише про колізії внутрішнього світу письменника, його "потаємну боротьбу" у власній душі, його скарги, розчарування, драми. Ще на перших сторінках своєї розвідки її автор пояснив своє кредо, свою фахову й людську позицію: "Академічний" виклад про такого живого й надзвичайно сміливого письменника, як Франко, що мало не на кожному ступені сам ламав усякі приписи літературного "доброго тону", був би гріхом таки непростенним" [1, с. 11].

На мій погляд, не лише застосування кількох підходів – соціологічного, естетичного, біографічного для дослідження життя й творчості І. Франка, а й есеїстичний суб'єктивізм, розуміння драматичних обставин розвитку українського письменства, вблівання за його долю самим автором – С. Єфремовим – сприяли

створенню одного з перших цілісних портретів письменника як "одного з піонерів європеїзму в Галичині" [1, с. 228]. Варто до цього додати – не лише в Галичині, а й в усій Україні, що підтверджується сучасною науковою рецепцією постаті І. Франка.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Єфремов С.* Іван Франко. Критично-біографічний нарис. Видання друге, з додатками / С. Єфремов. – К. : Слово, 1926. – 456 с.
2. *Єфремов С.О.* Історія українського письменства / С.О. Єфремов. – К. : Феміна, 1995. – 688 с.
3. *Соловей Елеонора.* Єфремов і Франко (До 130-х роковин Сергія Єфремова) // Слово і Час. – 2006. – № 10. – С. 3–7.
4. *Сохацька Є.І.* Ювілейна Франкіана Сергія Єфремова. До 40-річчя літературної діяльності І.Я. Франка (за сторінками "Ради" 1913 р.) // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету: Збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів і аспірантів. – Вип. 5: В 3-х т. – Кам'янець-Подільський, 2006. – Т. 2. – С. 36–38.
5. [Електронний ресурс]: www.i-franko.name.

Стаття надійшла до редколегії 13.04.16

Н. Бернадская, д-р філол. наук, проф.
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, г. Київ

НАУЧНАЯ РЕЦЕПЦИЯ ТВОРЧЕСТВА ИВАНА ФРАНКО: МАЛОИЗВЕСТНЫЕ СТРАНИЦЫ

Проанализировано критико-биографический очерк С. Ефремова "Иван Франко" (1926), который принадлежит к истокам научной Франкианы. Выяснено круг затронутых в этой работе проблем, ее методологический аппарат, а также стилистические особенности.

Ключевые слова: *социологический, биографический, эстетический подход, научная эссеистика.*

N. Bernadskaya, Doctor of Philology, Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv

SCIENTIFIC RECEPTION OF IVAN FRANKO: LITTLE KNOWN PAGES

The article analyzes the critical biographical essay of S. Yefremov "Ivan Franko" (1926), which belongs to the principal works of scientific "Frankiana". The article highlights the range of problems brought up in this essay, as well as its methodological apparatus and stylistic features.

Keywords: *sociological approach, biographical approach, aesthetic approach, scientific essays.*